

STANOVANJSKE RAZMERE V DELAVSKIH KOLONIJAH NA PODROČJU MESTA LJUBLJANE

D R. A D O L F V O G E L N I K

Val stanovanjske krize, ki je zajel enako kot druga večja mesta tudi Ljubljano po končani svetovni vojni in ponovno leta 1928. ob prestanku stanovanjske zaščite, je zapustil tudi pri nas vrsto zasilnih delavskih stanovanjskih kolonij večjega obsega. Prvo tako naselje imamo v Ljubljanskem gradu, ki je nudil v najhujši stiski povojnih let številnim družinam zasilno streho. V letih po 1928. so mu sledila še druga večja naselja: Ob Cesti dveh cesarjev je zrasla tkzv. Sibirija, ob dolenski železnici njen pendant Galjevica in tik za novo bežigrasjo šolo razvpita Gramozna jama. Tudi bivša viška občina je postavila ob Cesti na Brdo malo delavsko stanovanjsko kolonijo, ki je prešla z inkorporacijo leta 1935. skupno z ostalim priključenim ozemljem pod ljubljansko mestno občino.

Že spočetka je vtisnil zasilni značaj tem naseljem pečat zadrege in siromaštva, zato je tudi njih nadaljnje življenje potekalo ob robu našega družbenega razvoja. To velja prav posebno za Sibirijo in Gramozno jamo (v nekem pogledu tudi za Grad), ki predstavljajo za naše razmere in v našem merilu socialno rano, ki spominja močno na slične tvorbe velikih evropskih mest. Londonski »slum«, pariški »taudis-ji« ali, če posežemo nekoliko bliže, beograjska »Jatagan mala« imajo sociološko iste korenine: pritisk podeželja v mesto, ki se industrializira in ki najbednejše potisne na periferijo, kjer je stanovanjski prostor cenejši in kjer v tako nastalih stanovanjskih kolonijah natrpna revščina ne kviri estetskega lica mestnega osredja. Stanovanjsko vprašanje delavcev seveda s tem ni rešeno, marveč le *odloženo*, oziroma v dobesednem pomenu besede le *krajevno preloženo*.

Sedanja mestna občinska uprava študira načine, ki bi mogli dati reševanju stanovanjskega vprašanja v Ljubljani, katerega morda najnujnejši del tvori tudi vprašanje zasilnih delavskih kolonij, trdnjše in trajnejše temelje. V zvezi s tem je izvedel mestni statistični urad v oktobru in novembru preth. l. anketo o stanovanjskih razmerah, ki vladajo v delavskih kolonijah v Galjevici, Sibiriji, na Gradu, v Gramozni jami in na Viču, katere rezultati naj nudijo mestni stanovanjski akciji trdno oporo pri presoji potrebe po novih delavskih stanovanjskih zgradbah. Ne glede na ta posebni namen ankete, ki so mu bile prilagojene tudi smernice, po katerih se je izvršila, so nje rezultati pomembni s splošno kulturnega vidika, saj dovoljujejo vpogled v način življenja ne neznatnega dela ljubljanskega prebivalstva.

Anketa je skušala razjasniti predvsem dvojje vprašanje:

1. Kakšne so stanovanjske razmere v delavskih kolonijah? Ali so pogoji, v katerih žive stanovalci, zadovoljivi, ali pa so taki, da pomenijo resno nevarnost za njih fizično in duševno degeneracijo. Odgovor na to vprašanje je mogla dati samo podrobna

ugotovitev vseh važnejših elementov, ki morejo v svoji celokupnosti vsaj do neke mere označevati stopnjo stanovanjske kulture oziroma nekulture, ki vlada v določenem stanovanjskem okolišu. Dejali smo: samo do neke mere; zakaj anketa more in je mogla zajeti le vrsto na zunaj vidnih in izmerljivih značilnosti, ki po njih moremo oceniti zadovoljivost oz. nezadovoljivost danega stanovanjskega razmerja. Če je anketa n. pr. ugotovila, da živi družina s šestimi člani v leseni, napol razpadli baraki, kjer strop propušča vlagu, špranje veter, v baraki, ki meri 9 m², je 2'30 m visoka in ima samo okence v izmeri 0'35 m², da vodovoda in kanalizacije ni in služi kot skupno stranišče jarek tik za barako, kjer se pretaka umazana voda, da je svet v okolici močviren in prinaša na večer neznošno nadlego komarjev — to je tipično n. pr. za celo vrsto barak v Sibiriji — tedaj seveda ni dvoma, da ob takih razmerah ne more doraščati duhovno in telesno zdrav rod. Če je takó posamezni primer, kjer so negativne karakteristike izredno vidne, s šopom številčnih mer glede stanovanjskih pogojev nedvomno opredeljen, se lahko skriva tudi v primerih, ki morda ne združujejo negativne karakteristike v tako izraziti meri, prav taka stanovanjska beda. Podčrtati je namreč treba, da predstavljajo številčne ugotovitve, ki so zgoščene v spodnjih razpredelnicah, le gornjo optimalno mejo? Bolj *ugodni* pogoji, kot jih karakterizirajo številke, prav gotovo ne vladajo v opazovanih primerih. Lahko pa so dejanske stanovanjske razmere v resnici dosti temnejše od predstave, ki nam jo ustvarja študij zgolj

Slika stanovanjske bede v Sibiriji. Zgradba št. 227

Stanovanjska beda v Sibiriji. Notranjost neprostrorne barake št. 265

številčnih rezultatov. Anketa more namreč zajeti le številčno izmerljive karakteristike, ugotovitvi pa se odteguje vrsta imponderabilij (zunanja in notranja ureditev stanovanja v lepotnem pogledu, okolje, svojevrstna in v posledicah brez dvoma zelo pomembna okolnost pretesnega in nadležnega sožitja oseb različnih nagnjenj, različnega značaja, spola in starosti itd.), imponderabilij, za katerih oceno je zelo težko, ako ne naravnost nemogoče najti zanesljive objektivne kriterije, ki so pa za oceno stanovanjskega razmerja izredno pomembni. V tej zvezi bi opozorili na svojevrstno psihično otopelost do vrednosti in pomembnosti nivoja stanovanjske kulture, na katero smo ponovno naleteli. Tako se je zgodilo v mnogih primerih, in ne najmanjkrat v onih, katerih slika stanovanjskih razmer je bila zelo temna, da so stanovaleci na vprašanje, ali si žele izseliti v boljše stanovanjske razmere, odgovarjali skoro z neprikrito nevoljo, da so z izjemo nekaterih (za objektivno izboljšanje stanovanjskega razmerja povsem brezpomembnih) popravil s stanovanjskimi prilikami, ki v njih živijo, zadovoljni in naj jih pustimo pri miru tam, kjer so in kakor so. Stanovanjska beda se je tu že odtrgala od objektivnih zunanjih momentov (premajhna površina stanovanjskega prostora, svetloba itd.), ki je iz njih nastala ter se vrasla v psihično razpoloženje stanovalecev. Ti ljudje svoje stanovanjske bede ne občutijo več kot posebne nadloge, kot n. pr. zelo ostro občutijo pomanjkanje v prehrani, zlasti pri svojih otrocih. Ne le da živijo objektivno pod pogoji, ob katerih počasi propadajo, stanovanjsko bedo nosijo že sami v sebi. Napetosti med zunanjimi nezadostnimi življenjskimi pogoji in v notranjosti porojeno težnjo samoohranitve ni več in zato tudi ne zavesti lastnega propadanja in volje po izboljšanju.

Druga okolnost, ki prav tako ne izhaja neposredno iz številčnih rezultatov, je dejstvo, da nezadostne stanovanjske razmere v posameznih primerih vplivajo v

pogledu stanovanjske kulture razkrojevalno na okolico. Splošni nivo stanovanjske kulture se polagoma izenačuje, vendar ne navzgor, marveč navzdol. Za presojo splošnega stanja stanovanjskih razmer so razmere v vsakem *individualnem* primeru bistveno važne. Računanje raznih povprečkov, ki naj karakterizirajo neko srednje stanje, kjer se ostrina individualnih primerov obrusi, namenu, ki ga zasleduje anketa, slabo služi. Ni važno vedeti, da v ljubljanskih delavskih kolonijah odpade na osebo *povprečno* 8'90 m² stanovanjske površine in *povprečno* 22 m³ zraka itd., kolikor znesejo izračunani povprečki. Važno za presojo stanovanjskega stanja pa je dejstvo, da je od 383 stanovalecev Sibirije ena tretjina obsojena živeti v stanovanjih, kjer odpade na posameznega stanovaleca manj od 5 m² stanovanjske površine, v Gramozni jami od 176 stanovalecev ena polovica itd.

2. Vpogled v stanovanjske razmere ljubljanskih delavskih kolonij daje sam po sebi odgovor na drugo, praktično poglavitno vprašanje, katerega razjasnitvi je predvsem služila anketa: Kako velika je potreba in kako velika je intenziteta te potrebe po novih stanovanjskih zgradbah za delavce (seveda le, kolikor izhaja iz opazovanja iz anketiranih stanovanjskih kolonij).

Izvedba ankete. Za grajsko stanovanjsko kolonijo, kjer je lastnica ljubljanska mestna občina in vsi stanovaleci njeni najemniki, je bila izvedba ankete sorazmerno lahka. Poglavitne meritve stanovanjskih prostorov so bile že izvršene in tudi osebni podatki so bili do neke mere že zbrani: delo se je moglo omejiti v bistvu na pregled, izpopolnitev in obdelavo že obstoječega popisnega gradiva. Neprimerno težje je bilo anketiranje ostalih delavskih kolonij, kjer je bilo treba vse podatke, tako osebne kot glede stanovanjskega stanja, ugotoviti na mestu. Izkušnje prvega dela ankete, ki je obsegal samo grajsko stanovanjsko kolonijo, so v tem pogledu nudile nadaljnjemu delu dragoceno oporo.

Za podlago sta služila popisu dva vprašalna lista, stanovanjski in osebni. *Stanovanjski* list je združeval naslednje podatke: število stanovanj, število in vrsta stanovanjskih prostorov, za vsakega izmed teh dolžino, širino, višino, število in kvadraturu oken, število oseb, ki spe v vsakem prostoru, število postelj, peč in vrsta peči, iz kakšnega materiala so stene in pod, podatki o priključku na elektriko, vodovod in kanalizacijo ter vrsti stranišča. Vsakemu stanovanjskemu listu je odgovarjal poseben *osebni* list, ki je vseboval podatke o glavnih osebnih karakteristikah stanovalecev: spol, razmerje do družinskega oz. stanovanjskega poglavarja, stan, starost (leto rojstva), domovinska občina in poklic. Vprašanje o dohodku stanovalecev, ki je bilo priključeno formularju, uporabljanem pri grajski stanovanjski anketi, je bilo izpuščeno. Izkazalo se je, da so odgovori prenezanesljivi, da bi mogli služiti za oceno imovinskih razmer, ki v njih stanovaleci živijo. Poleg tega pa ustvarja tozadevno povpraševanje, ki vzbuja pri anketirancih sum, da gre za davčne poizvedbe, nezaupanje, ki more zelo ovirati ugotovitev drugih važnejših momentov.

Poglavitni rezultati ankete so zgoščeni v spodnjih razpredelnicah, ki so radi boljšega pregleda ločene v tri razdelke. Prvi obsega pregled o stanovalcih, drugi dovoljuje vpogled v stanje zgradb in stanovanj, ne

glede na osebe, ki v njih bivajo; tretji pa spravlja v zvezo oba elementa stanovanjske statistike, stanovalca in stanovanje, ki se v njih medsebojnem odnosu zrcali slika v določenem okolišju vladajočih stanovanjskih razmer.

STANOVALCI

I. Število gospodinjstev in stanovalcev.

Važno je razlikovati družinska gospodinjstva od nedružinskih. Prva so trdneje povezana in pomenijo trajnejše enote, ki jih ne družijo zgolj skupno vodeno potrošno gospodarstvo, marveč vse one najraznovrstnejše vezi, ki dajejo družinski skupnosti v družbi tako pomembno mesto. Družina predstavlja najpomembnejšo in najtrajnejšo *stanovanjsko* skupnost. Družinska gospodinjstva, njih število in sestava so osnova za presojo potrebe po novih stanovanjskih zgradbah. Nedružinska gospodinjstva so zgolj potrošne enote, manj trdno povezane in imajo za naš problem podrejeno važnost.

V spodnji razpredelnici so v družinska gospodinjstva šteti le starši in sorodniki v prvi vrsti (seveda tudi adoptivni otroci, prav tako pa tudi nezakonski, ako žive z materjo in nez. očetom v skupnem gospodinjstvu). Ostali sorodniki, ki ponekod žive v skupnem gospodinjstvu z družino, kakor tudi druge osebe (n. pr. služkinje), so izkazane ločeno.

Tabela 1.

Družinska gospodinjstva.

Stanovanjska kolonija	Število članov									Skupaj	
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	gospodinjstev	s koliko člani
Galjevica	33	37	31	24	11	5	4	2	—	147	572
Sibirija	26	12	12	10	16	4	7	—	—	87	365
Grad	14	17	18	14	4	3	5	2	1	78	334
Gramozna jama	15	7	8	5	3	2	1	1	—	42	157
Vič - Brdo	—	1	3	—	5	1	—	1	2	13	81
Skupaj	88	74	72	53	39	15	17	6	3	367	1509

Število sorodnikov in drugih oseb, ki ne spadajo v ožji krog družine, a žive z njo v skupnem gospodinjstvu:

Galjevica	43
Sibirija	7
Grad	15
Gramozna jama	7
Vič - Brdo	—
	72

Tabela 2.

Nedružinska gospodinjstva.

Stanovanjska kolonija	Število članov							Skupaj	
	1	2	3	4	5	6	7	gospodinjstev	s koliko člani
Galjevica	7	5	1	—	—	—	—	13	20
Sibirija	2	—	—	1	1	—	—	4	11
Grad	1	2	1	—	—	—	1	5	15
Gramozna jama	6	1	—	1	—	—	—	8	12
Skupaj	16	8	2	2	1	—	1	30	58

Tabela 3.

Sumarni pregled.

Stanovanjska kolonija	Število stanovalcev	Št. gospodinjstev: druž. in nedruž.
Galjevica	635	160
Sibirija	383	91
Grad	364	83
Gramozna jama	176	50
Vič - Brdo	82	14
Skupaj	1640	398

Izmed anketiranih stanovanjskih kolonij je Galjevica najboljše, tako po številu stanovalcev kot gospodinjstev. Slede stanovanjske kolonije v tkzv. Sibiriji (ob Cesti dveh cesarjev), na Gradu, v Gramozni jami in na Viču. Vseh skupaj je bilo anketiranih 398 gospodinjstev s 1640 stanovalci.

Zelo visok odstotek zavzemajo tkzv. številne družine (družine s 4 in več otroki), kar zopet potrjuje že opazovano dejstvo, da je nataliteta v socialno nižjih plasteh sorazmerno visoka.

II. Stanovalci po starosti in spolu.

Tabela 4.

Stanovalci po starosti.

Stanovanjska kolonija	Do 14 let		14 do 21 let		21 let in čez	
		%		%		%
Galjevica	153	24	89	14	393	62
Sibirija	135	35	44	11	204	54
Grad	101	28	66	18	197	54
Gramozna jama	56	32	20	11	100	57
Brdo - Vič	36	44	17	21	29	35
Skupaj	481	29	236	14	923	57

Številnost družin pri delavskem razredu ima za posledico, da je odstotek otrok in nedoletnih družinskih članov v delavskih kolonijah zelo visok (primerjaj zlasti kolonijo Vič - Brdo, ki bi jo mogli imenovati skoraj otroško kolonijo; domala polovica vseh stanovalcev je otrok v starosti do 14 let, odraslih je komaj dobra tretjina). Stanovanjske razmere v delavskih kolonijah predstavljajo zato problem tudi v pogledu mladinskega skrbstva.

Tabela 5.

Stanovalci po spolu.

Stanov. kolonija	Moških %	Žensk %	Skupaj %			
Galjevica	319	50·2	316	49·8	635	100·0
Sibirija	200	52·2	183	47·8	383	100·0
Grad	194	53·3	170	46·7	364	100·0
Gramozna jama	93	52·8	83	47·2	176	100·0
Vič - Brdo	38	46·3	44	53·7	82	100·0
Skupaj	844	51·4	796	48·6	1640	100·0

Ljubljana ima sorazmerno več ženskih kot moških prebivalcev, kot je sploh to razmerje pri evropskem prebivalstvu odločeno v korist ženskam. Od kod pri anketiranem delavskem prebivalstvu neobičajen podarek na moških, bi bilo treba posebej preiskati. Eden izmed razlogov je verjetno, da gre v našem primeru za delavske kolonije, ki so nastale v novejšem času in v katere je bil dotok moških delavcev iz podeželja močnejši kot dotok deklet. Morda vpliva na moški presežek tudi manjša odpornost in vsled tega večja umrljivost ženskega (zlasti otroškega) prebivalstva spričo neugodnih stanovanjskih in tudi ostalih socialnih razmer, ki v njih stanovalci teh kolonij žive.

III. Poklic.

Upoštewane so le za oceno imovinskega in socialnega položaja stanovalcev najznačilnejše širše skupine: ročni delavci (kvalificirani, nekvalificirani, vajenci), nameščenci, obrtniki in trgovci ter upokojenci, vdove in invalidi.

Poklicna razdelitev je izkazana ločeno za družinske poglavarje, to je za one, ki jih v prvi vrsti in pretežno zadeva breme vzdrževanja družine in katerih zaposlitev, oziroma poklic daje družabnemu položaju cele družine svojstven značaj. Število ostalih družinskih članov, ki so pritegnjeni k pridobitnemu delu, je izkazano vselej v oklepaju.

Tabela 6.

Poklicna razdelitev.

Med družinskimi poglavarji (ozir. med ostalimi družinskimi člani) je:

	Galjevica	Sibirija	Grad	Gramozna jama	Vič - Brdo	S k u p a j		
1. Ročnih delavcev . . .	101 (96)	83 (67)	39 (68)	52 (31)	13 (19)	288	68%	(281)
kvalificiranih	41 (40)	21 (15)	17 (24)	7 (5)	4 (5)	90	—	(89)
nekvalificiranih	60 (42)	62 (40)	22 (27)	45 (23)	9 (8)	198	—	(140)
vajencev	— (14)	— (12)	— (17)	— (3)	— (6)	—	—	(52)
2. Nameščencev	27 (16)	3 (3)	17 (5)	— (—)	— (—)	47	11%	(24)
3. Obrt. trgov.	7 (5)	— (—)	6 (2)	— (—)	— (—)	13	3%	(7)
4. Vpokojeencev itd.	25 (6)	14 (1)	15 (3)	5 (1)	— (—)	59	14%	(11)
5. Ostalih	2 (—)	— (—)	7 (6)	6 (—)	— (—)	15	4%	(6)
						422	= 100	(329)

Če prištejemo k prvi poklicni skupini še četrto (obe skupini spadata smiselno skupaj), dobimo, da pripada v opazovanih stanovanjskih kolonijah ca. 82 % družin, ozir. gospodinjstev delavskemu stanu. Anketirane stanovanjske kolonije so torej izrazito *delavske* kolonije.

IV. Domovinska pripadnost.

Visok odstotek stanovalcev, ki so pristojni v ljubljanske občine, kaže močan dotok podeželskega življa v mesto in med industrijsko delavstvo. Primerjava stanovanjskih prilik stanovalcev iz Ljubljane in onih, ki niso pristojni v Ljubljano (glej tretji razdelek: Stanovanjske razmere), bo pokazala, da žive slednji v mnogo neugodnejših stanovanjskih razmerah.

Tabela 7.

Domovinska pripadnost.

Domovinska občina	Galjevica		Sibirija		Grad		Gramozna jama		Vič-Brdo		Skupaj	
		%		%		%		%		%		%
Ljubljana	481	76	184	51	307	84	68	43	79	100	1119	70
Neljub. občine	154	24	187	49	57	16	100	57	—	—	498	30
Od teh :												
Ostala Slov.	136	—	129	—	41	—	76	—	—	—	382	—
Ostala Jug.	4	—	3	—	3	—	4	—	—	—	14	—
Italija (slov. emigr.)	14	—	18	—	6	—	18	—	—	—	56	—
Avstrija (kor. emigr.)	—	—	5	—	—	—	1	—	—	—	6	—
Ruski emigr.	—	—	28	—	4	—	—	—	—	—	32	—
Ostali in neznani	—	—	16	—	3	—	9	—	3	—	31	—

STANOVANJA

Izraz stanovanje se uporablja v dvojnem pomenu: Stanovanje kot *gradbena* enota, to je celokupnost prostorov, namenjenih za stanovanje ene družine; in stanovanje kot *socialna* enota, to je celokupnost prostorov, ki v njih ena družina dejansko biva. V stanovanjskih kolonijah na Galjevici, v Sibiriji, Gramozni jami in na Viču le v prav redkih primerih stanujeta v enem stanovanju skupno dve družini; stanovanje v

gradbenem pomenu se tu krije s stanovanjem v socialnem pomenu. Drugače je pri stanovanjskih kolonijah na ljubljanskem Gradu, ki je služil svoj čas čisto drugim namenom in je bil šele po svetovni vojni do neke mere preurejen v zasilno stanovanjsko kolonijo. O stanovanju kot gradbeni enoti tu v večini primerov sploh ne moremo govoriti. Za podlago je zato služil v tem primeru pojem stanovanja kot socialne enote.

V. Število in vrsta stanovanj.

Prevladujeta dva stanovanjska tipa: enosobno stanovanje (kuhinja in ena soba) ter enoprostorno stanovanje (*en sam prostor*, ki služi hkrati kot kuhinja in spalnica; v prostoru se nahaja primitiven železen, ponekod tudi zidan štedilnik).

Tabela 8.

Število in vrsta stanovanj.

Vrsta stanovanj	Galjevica	Sibirija	Grad	Gramozna jama	Vič-Brdo	Skupaj	%
enosobna stan. . .	59	53	50	25	10	197	50
dvosobna stan. . .	59	12	6	1	2	80	20
trosobna stan. . .	17	1	2	—	—	20	5
štirisobna stan. . .	3	—	—	—	—	3	—
Skupaj . .	157	90	83	46	14	391	100

Med enoprostorna stanovanja v Gramozni jami je všteti tudi dva vagona, ki služita v stanovanjske namene. Pri grajski stanovanjski koloniji pa je omeniti kot posebnost tkzv. »Viteško dvorano« v podzemlju, ki je z lesenimi pregradami razdeljena na hodnik in pet enoprostornih stanovanj. Med temi merijo štiri po 21'12 m², peto pa 36'85 m². Hodnik sam služi prav tako za stanovanjski prostor 10 članski družini.

VI. Velikost stanovanj.

Velikost stanovanj kaže kvadratura stanovanjskih prostorov vsakega stanovanja. V kvadraturu stanovanj niso vštete niti drvarnice niti stranišča, ki se nahajajo večinoma ločeno od stanovanjske barake, ozir. pri stanovanjski koloniji na Gradu zunaj stanovanj z vhodom s hodnika.

Tabela 9 a.

Število stanovanj, ki se njih kvadratura giblje v v označenih mejah.

Kvadratni metri	Galjevica					Grad				
	soba s štedil.	sobna				soba s štedil.	sobna			
		1	2	3	nad 3		1	2	3	nad 3
pod 10	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
10—15	9	1	—	—	—	3	1	—	—	—
15—20	6	11	1	—	—	5	4	—	—	—
20—25	1	19	2	—	—	7	4	—	—	—
25—30	1	13	8	—	—	2	4	—	—	—
30—35	1	12	13	—	—	2	6	—	—	—
35—40	—	3	24	3	—	2	6	1	—	—
40—45	—	—	9	5	—	—	7	2	—	—
45—50	—	—	2	5	—	2	7	—	—	—
50—55	—	—	—	3	—	2	5	—	—	—
55—60	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—
nad 60	—	—	—	—	3	—	4	1	2	—
Skupaj	19	59	59	17	3	25	50	6	2	—

Kvadratni metri	Sibirija			Gramozna j.			Vič-Brdo			
	soba s štedil.	sobna		soba s štedil.	sobna		soba s štedil.	sobna		
		1	2		3	1		2	1	2
pod 10	4	—	—	—	10	—	—	—	—	—
10—15	10	—	—	—	8	1	—	—	—	—
15—20	9	15	—	—	2	13	—	2	1	—
20—25	2	15	—	—	—	7	—	—	2	—
25—30	—	17	4	—	—	3	—	—	5	—
30—35	—	5	2	—	—	1	1	—	2	1
35—40	—	1	4	—	—	—	—	—	—	1
40—45	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
45—50	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
50—55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55—60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
nad 60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj	25	53	12	1	20	25	1	2	10	2

Tabela 9 b.

Sumarni pregled.

Kvadratni metri	Sobna				
	soba s štedil.	1	2	3	nad 3
pod 10	15	1	—	—	—
10—15	30	3	—	—	—
15—20	24	44	1	—	—
20—25	10	47	2	—	—
25—30	3	42	12	—	—
30—35	3	26	17	—	—
35—40	2	10	30	3	—
40—45	—	7	12	6	—
45—50	2	7	3	5	—
50—55	2	5	—	3	—
55—60	—	1	2	1	—
nad 60	—	4	1	2	3
Skupaj	91	197	80	20	3

VII. Svetloba.

Kot merilo dnevne osvetljenosti se uporablja razmerje med celokupno kvadraturu oken do kvadrature tal ustreznega stanovanjskega prostora. To razmerje se giblje v normalnem primeru pri prostorih, ki niso namenjeni za opravljanje posebne vrste dela, ki zahteva morda večjo osvetlitev, med 1/8 in 1/10, največ 1/12. Čim manjši je ta ulomek, to je čim bolj raste njegov imenovalcec, tem manj odgovarja stanovanjski prostor v pogledu dnevne razsvetljave sodobnim socialno higienskimi zahtevam.

Iz spodnje razpredelnice je razvidno, kakšno je v tem pogledu stanje stanovanjskih prostorov v anketiranih kolonijah. Za stanovanja na Gradu osvetlitvenega koeficienta ni bilo mogoče izračunati, ker so znane zgolj kvadrature stanovanj, ne pa posameznih stanovanjskih prostorov.

Tabela 10.

Dnevna osvetljava.

Skupna kvadratura oken stanovanjskega prostora se giblje ozir. znaša:

število primerov

		Galjevica	Sibirija	Gramozna jama	Vič-Brdo	Skupno	%
nad $\frac{1}{8}$	površine	96	23	7	4	130	19
med $\frac{1}{8}$ in $\frac{1}{12}$	odgovarjajočega	155	65	28	10	258	39
med $\frac{1}{12}$ in $\frac{1}{16}$	stanovanjskega	98	35	22	7	162	24
pod $\frac{1}{16}$	prostora	48	48	16	7	119	18
Skupaj		397	171	73	28	669	100

Lestvica osvetlitve: $\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{12}$ normalna, srednja, $\frac{1}{12}$ — $\frac{1}{16}$ pomanjkljiva, pod $\frac{1}{16}$ nezadostna.

VIII. Vlaga.

Pri skromnih sredstvih, s katerimi so si delavci postavljali svoje hišice in radi pogosto precej improviziranega načina gradnje, je razumljivo, da so te barake in hišice malo odporne napram vremenskim neprilikom. In ker ni denarja za sprotne popravila, postajajo sprva morda manjše hibe vedno večje, njih odstranitev in potrebna popravila zaradi šibkih gmotnih razmer stanovalcev vedno težje izvedljiva.

Izredno neugodno stanje vlada v tem oziru v stanovanjskih kolonijah v Gramozni jami in v Sibiriji. V

Gramozni jami je od 46 stanovanj vlažnih 37 ali 80 %, med temi zelo vlažnih 5; v Sibiriji pa je od 90 stanovanj vlažnih 64 ali 71 %, med temi zelo vlažnih 15 (v enem rastejo gobe). Manj neugodno je stanje v kolonijah Vič-Brdo in Galjevica, kjer izkazuje prva 29 %, druga pa samo 16 % vlažnih stanovanj.

STANOVANJSKE RAZMERE

Spodnje razpredelnice se nanašajo na razmerje stanovalcev do stanovanj, ki jih uporabljajo, v čemer se zrcali splošna slika stanovanjskih razmer. Podatki so obdelani po različnih vidikih, ki v svoji celoti nudijo zanesljiva oporišča za presojo higienskih in socialno zdravstvenih prilik, ki vladajo v anketiranih stanovanjskih kolonijah.

IX. Gostota stanovanjske naseljenosti.

Gostoto naseljenosti merimo po številu kvadratnih metrov, ki odpadejo na posameznega stanovalca. Število zavisi od velikosti stanovanja in od števila oseb, ki v njem stanujejo: čim manjše je stanovanje in čim več oseb v njem prebiva, tem občutljivejši je pritisk oklepajočih sten na stanovalce, tem ugodnejša so tla za njih fizično in duševno degeneracijo.

Odgovor na vprašanje, kdaj moremo smatrati stanovanje za prenaseljeno, zavisi od splošne stanovanjske kulture, ki vlada v deželi. Karakteristika stopnje stanovanjske naseljenosti glede anketiranih stanovanj, ki je spodnji razpredelnici dodana, se naslanja na merilo, ki se danes v stanovanjski statistiki običajno uporablja, a je seveda do neke mere relativna.

(Konec prihodnjič.)

PROFESOR DR. ALFRED ŠERKO

DR. BOGOMIR MAGAJNA

Dr. Alfred Šerko se je rodil 1879. v Cerknici, kjer je stopil s petim letom v ljudsko šolo in jo dovršil z desetim. Nato je absolviral v Ljubljani utrakvistično nižjo gimnazijo pod ravnateljstvom Wiesthalerja in nemško višjo gimnazijo pod ravnateljstvom Senekoviča. Maturiral je leta 1897. in odšel potem na dunajsko vseučilišče, kjer se je vpisal na filozofijo. Študiral je logiko, psihologijo, spoznavno teorijo, zgodovino filozofije in promoviral leta 1904. z disertacijo: »Über den Begriff des Wesens bei Spinoza«, za doktorja filozofije. Že v tem času se je živo zanimal za psihiatrijo in poslušal predavanja slovitega psihiatra Krafft-Ebinga in psihoanalitika Sigmunda Freuda. V želji, da bi se izpopolnil v psihiatriji, se je vpisal na medicino in promoviral leta 1909. Kot medicinec je stalno obiskoval psihiatrično kliniko, kjer ga je uvedel v to stroko tedanji asistent prof. dr. Erwin Stransky. Po promociji je odšel na psihiatrično kliniko znamenitega prof. Kraepelina v Monakovo, kjer si je kmalu pridobil zaupanje svojega šefa, ki je dal Šerku na razpolago ves ogromni material svoje klinike. Posebno se je Šerko tedaj zanimal za paranoide psihoze, preiskal je na stotine in

stotine bolnikov, zasledoval potek njihovih bolezni, ko so bili prestavljeni, po različnih umobolnicah Bavorske (Eglfing, Gabersee in drugih), je obiskoval odpuščene bolnike po domovih ter potem zbral skoraj pet sto izčrpnih popisov, izmed katerih je več kot dve tretjini sestavil sam. Na podlagi tega materiala, ki ga je odstopil na vpogled prof. Kraepelinu, je objavil ta leta 1912. svojo razpravo: »Über paranoide Erkrankungen«, s katero je izpopolnil svoj sistem psihoz in postavil novo bolezensko enoto parafrenij. V Monakovem je delal na sebi poizkuse z meskalinom in objavil pozneje, leta 1913., svojo razpravo »Im Meskalinrausch«, ki je kot prva opozorila znanstveni svet na ta alkaloid.

Ker Kraepelinova klinika ni sprejemala nevroloških bolnikov, je po triletnem delovanju na njej zapustil Monakovo in odšel na Dunaj k Wagner-Jaureggu, kjer je bil po nekaj mesecih imenovan za kliničnega asistenta in prevzel klinično vodstvo nevrološkega oddelka. Zanimal se je v tem času zlasti za tumorje hrbtne mozga in objavil leta 1913. razpravo: »Einiges zur Diagnostik der Rückenmarksgeschwülste«.

minister, v najtežjih časih l. 1929. je bil notranji minister in kot prvi od politikov izven bivše Srbije tudi predsednik vlade. Po 6. januarju 1929. je bil zopet minister za promet in kasneje za šume in rude. Ko se je jeseni 1931. umaknil, so prišle nadenj in nad narod, ki je dr. Korošca pri vseh svobodnih volitvah legitimiral kot svojega voditelja, težke preizkušnje. Mnogi, ki so mu na cvetno nedeljo 1918. vpili svoj »hozana«, so sedaj kričali »Križaj ga!«. Pa minilo je tudi to in dr. Korošec že skoro tri leta zopet sodeluje pri vodstvu države, katero je pred dvema desetletjema pomagal ustvarjati.

Kot politični voditelj Slovencev naravno ni nikoli pozabil na slovensko prestolnico Ljubljano, ki ga je l. 1925. izvolila tudi za svojega poslanca. Kar je do-

segel za Slovenijo, je koristilo v prvi vrsti Ljubljani. Najvažnejše kulturne pridobitve našega mesta nosijo tudi njegov podpis, tako zlasti ustanovitev univerze, trgovske akademije in radio-postaje, v najnovejši dobi pa Glasbene akademije ter Akademije znanosti in umetnosti. Nič manjše niso Koroščeve zasluge za Ljubljano v gospodarskem pogledu; sem spadajo zlasti dovršitev regulacije Ljubljanice, avtomatska telefonska centrala in — last not least — obnovitev likvidnosti Mestne hranilnice ljubljanske. Njegovo delo je končno tudi Velika Ljubljana, ki smo jo dobili jeseni 1935. z inkorporacijo okoliških občin in ki se pod avspicijami svojega novega častnega meščana upravičeno nadeja novega vsestranskega razvoja.

STANOVANJSKE RAZMERE V DELAVSKIH KOLONIJAH NA PODROČJU MESTA LJUBLJANE

D R. A D O L F V O G E L N I K

(Nadaljevanje)

Tabela 11.

Na enega stanovalca odpade stanovanjske površine (otroci pod 14 let štejejo za polovico stanovalca):

Število primerov.

Kvadratni metri	Galjevica	Sibirija	Grad	Gramoz. jama	Vič-Brdo	Skupaj	%
0—5	46·0	92·0	90	92·5	38	358·5	24·7
6—10	355·5	190·5	166	47·0	21	780·0	53·8
11—15	148·5	27·0	74	8·0	3	260·5	18·0
16—20	6·0	4·0	26	—	2	38·0	2·6
nad 20	4·0	1·0	8	—	—	13·0	0·9
							100·0

Lestvica stanovanjske naseljenosti:

0—5 m² na enega stanovalca: močna prenaseljenost, ozir. prenaseljenost.

6—10 m² na enega stanovalca: prenaseljenost, ozir. močna naseljenost.

11—15 m² na enega stanovalca: normalna naseljenost.

16—20 m² na enega stanovalca: udobna naseljenost.

nad 20 m² na enega stanovalca: podnaseljenost.

Tabela 12.

Na posameznega stanovalca odpade stanovanjskega prostora (zraka) (otroci pod 14 let štejejo za polovico stanovalca):

Število primerov:

Kubični metri	Galjevica	Sibirija	Grad	Gramoz. jama	Vič-Brdo	Skupaj	%
pod 10	20·5	39·5	21	61·0	21·5	163·5	11·3
10—19	243·5	198·5	115	69·5	37·5	664·0	45·9
20—29	193·0	59·5	80	12·5	3·0	348·0	24·1
30—39	89·0	16·0	84	—	2·0	191·0	13·2
40—49	9·0	1·0	30	—	—	40·0	2·8
50—59	4·0	—	8	—	—	12·0	0·8
60—69	—	—	7	—	—	7·0	0·5
nad 70	1·0	—	19	—	—	20·0	1·4
							100·0

Številke gornjih dveh razpredelnic kažejo v izredno ostri luči stanovanjsko stisko, ki vlada v anketiranih delavskih kolonijah; nad tri četrtine stanovalcev se gnete v pretesnih stanovanjskih prostorih.

Primerjava stanovanjske naseljenosti med stanovalci, ki so pristojni v Ljubljano, in med onimi, ki so pristojni v neljubljanske občine, kaže, da žive slednji v tesnejših, manj ugodnih prilikah. Tako stanuje od v Ljubljano pristojnih stanovalcev 21 % v izredno natrpanih stanovanjih (pod 5 m² na osebo), dočim se dvigne ta odstotek za izven Ljubljane pristojne stanovalce na 33 %. Slično sliko dobimo, če s tega vidika motrimo vprašanje stanovanjskega prostora, ki odpade na posamezno osebo. Tudi tu je odstotek stanovalcev, ki žive v zelo stisnjemem prostoru (pod 10 m³ stanovanjskega prostora na osebo), občutno višji pri

Stanovanjska beda v Sibiriji. Baraka št. 271

izven Ljubljane pristojnih stanovalcev od onega, ki velja za v Ljubljano pristojne: za prve znese delež 21 %, za druge samo 8 %.

A. Vodovod, stranišče, kanalizacija, elektrika.

Gornje karakteristike se tičejo same na sebi zgolj stanovanj in bi njih obravnavanje spadalo v prejšnji razdelek. Vendar spričo dejstva, da anketirana stanovanja v mnogih primerih nimajo niti lastnih stranišč niti samostojnega vodovoda in odtoka ter so stanovalci navezani na uporabo skupnih vodovodov in stranišč, nam razkriva pravo stanje stanovanjske bede po tej strani šele ugotovitev razmerja med samostojnimi in skupnimi stranišči ter vodovodi do števila oseb, ki jih uporabljajo, torej zveza stvarnega z osebnim elementom stanovanjske statistike. Iz tega razloga je prikaz pravkar omenjenih karakteristik prizvet v pričujoči razdelek.

Vodovod. Vsa stanovanja v anketiranih delavskih kolonijah so brez priključka na vodovod. V Galjevici je za vse stanovalce na razpolago skupaj 8 skupnih vodovodnih pip, kolonija na Gradu jih ima 5, Sibirija 4, Gramozna jama 2, v koloniji Vič - Brdo pa se nahaja v celem en vodnjak. Eno vodovodno pipo uporablja torej povprečno v Gramozni jami 25 gospodinjstev, v Sibiriji 23, v Galjevici 20, na Gradu 17 in v koloniji Vič - Brdo en vodnjak 14 gospodinjstev.

Stranišča in kanalizacija. Kakor pri preskrbi z vodo, tako vlada v delavskih kolonijah velika stiska tudi v pogledu uporabe stranišč. Sploh brez stranišč (tudi brez skupnih) je na Galjevici 7 hišic in v Sibiriji 9. Na Gradu in v Gramozni jami obstoje skupna stranišča, namenjena za uporabo družinam, katerih stanovanje nima lastnega stranišča. Takih skupnih stranišč je v Gramozni jami 8, ki jih uporablja 26 družin, in na Gradu 16, ki jih uporablja 68 družin brez lastnega stranišča. Na Gradu so stranišča (ki so navadna, brez izpiranja z vodo) priključena na kana-

lizacijo. Izjemo tvori stranišče na greznico v tkzv. »viteški dvorani«. Ostale delavske kolonije nimajo kanalizacije in so vsa stranišča na greznico, ki je v mnogih primerih neobzidana. Umazano vodo, pomije in razne odpadke odlagajo stanovalci večinoma na vrtnice, ki obdaja skoro vsako stanovanjsko hišico.

Elektrika. Delavske kolonije Sibirija, Gramozna jama in Vič - Brdo sploh nimajo priključka na električni vod. V Galjevici ima priključek na električni vod od vseh 157 stanovanj 29, na Gradu od 83 stanovanj 33.

XI. Nekateri posebne karakteristike, ki osvetljujejo stanovanjsko bedo v delavskih kolonijah.

V tem razdelku so združene štiri razpredelnice, od katerih vsaka z drugega vidika osvetljuje stanovanjsko stisko, ki vlada v anketiranih delavskih kolonijah. Prva razpredelnica prikazuje odstotek stanovanjskih prostorov, ki se uporabljajo hkrati kot kuhinja in spalnica. Okolnost, da se uporablja v tako mnogih primerih prostor, ki služi že podnevi tako za delovno sobo kot za kuhinjo in jedilnico, ponoči tudi za spanje, priča zgovorno o nehigienskih stanovanjskih pogojih, ki v njih stanovalci delavskih kolonij žive. — Druga razpredelnica osvetljuje stanovanjsko prenaseljenost, ki smo jo mogli ugotoviti že iz razpredelnice 11 in 12, še s posebne strani, ki jo morda stanovalci najtežje občutijo, a je tudi s socialno vzgojnega vidika vredna vse pažnje: upoštevati je namreč treba ne le v higienskem pogledu zelo kvarno okolnost, da stanovanjska stiska sili po 5, 6, 7 in celo več oseb, da spe v istem, že itak tesnem prostoru, marveč tudi, da so to pogosto osebe različne starosti, spola in življenjskih navad, pri čemer moramo imeti v mislih tudi vdanost alkoholu, podvrženost raznim boleznim in slično. — Ugotovitve, ki izhajajo iz tretje razpredelnice, še bolj podčrtavajo težo razmer, ki vladajo v tem pogledu v delavskih stanovanjskih kolonijah: postelj je skoro za tretjino manj kot stanovalcev ali prenočevalcev: skoro tretjina stanovalcev mora torej spati ali na tleh, ali pa deliti tesno postelj z enim ali več družinskimi člani. — Četrta razpredelnica razkriva končno še eno hibo, ki stanovalce zlasti ob hudi zimi težko zadene: večina stanovanjskih prostorov ostane pozimi mrzlih, nezakurjenih, zakaj gmotne razmere stanovalcem-delavcem niso dovolile, da bi si postavili vanje vsaj skromno železno pečico.

Tabela 13.

Stanovanjski prostori, ki se uporabljajo hkrati kot kuhinja in spalnica.

	Galjevica	Sibirija	Grad	Gramozna jama	Vič - Brdo	Skupaj
Vseh stanovanjskih prostorov je:	397	171	126	73	28	795
Od teh se uporablja kot kuh. in spalnica hkrati	33	34	46	29	7	149
%	8,3	19,9	37	40,3	25	19

Tabela 14.

Koliko oseb spi v enem prostoru.

V enem prostoru spe:

Število primerov:

	Galjevica	Sibirija	Grad	Gramozna jama	Vič - Brdo	Skupaj	%
1 do 2 osebi	61	53	48	24	6	292	52
3 do 4 osebe	77	37	35	19	8	176	31
5 do 6 oseb	17	24	17	9	5	72	13
7 do 8 oseb	5	3	6	2	1	17	3
nad 8 oseb	—	—	4	1	1	6	1
						563	100

Tabela 15.

Število postelj.

V stanovanjski koloniji:

Galjevici sta 502 postelji za 635 oseb. Na eno osebo pride 0'9 postelje.

Sibiriji je 260 postelj za 383 oseb. Na eno osebo pride 0'7 postelje.

Gramozna jama je 101 postelja za 176 oseb. Na eno osebo pride 0'6 postelje.

Vič - Brdo je 48 postelj za 81 oseb. Na eno osebo pride 0'6 postelje.

16. Število peči.

V stanovanjskih kolonijah Gramozna jama in Vič - Brdo nima nobena soba peči. V Galjevici pride na 240 sob 22 peči, v Sibiriji na 80 sob 8 peči.

Dodatek: Izbrani primeri.

V izpopolnitev splošne slike stanovanjskih prilik v delavskih kolonijah, ki si jo je bilo mogoče ustvariti iz gornjih pregledov, navajamo še nekaj posameznih primerov iz vsake stanovanjske kolonije, ob katerih se stanovanjska beda, v kateri žive delavci v anketiranih kolonijah, najvidneje kaže.

Stanovanjska kolonija Sibirija.

Zgradba št.	Vrsta stanovanjskih prostorov	Dolžina	Širina	Višina	Število stanovanj	Od teh nedoraslih	Na osebo pride m ²	Osvetl. koeficient	Koliko oseb spi v prostoru	Število postelj	Stranišče	Opomba
		metri										
91	kuhinja	3·50	1·75	2·30	2	—	10·07	1/9	—	—	greznica	v zelo slabem stanju, vlažno
	soba	3·50	4·00	2·30				1/22	2	2		
93	kuhinja	2·50	4·00	2·30	5	3	6·85	1/12	—	—	greznica	v slabem stanju, vlažno
	soba	3·50	4·00	2·30				1/18	5	1		
103	soba s štedilnikom	4·00	4·00	2·50	2	—	8·00	1/16	2	1	greznica	v zelo slabem stanju, vlažno
109	kuhinja	3·00	3·75	2·60	4	2	7·50	1/15	2	1	greznica	v zelo slabem stanju, vlažno
	soba	4·00	3·75	2·60				1/15	2	2		
113	soba s štedilnikom	4·00	3·50	2·20	2	—	7·00	1/20	2	1	odprta neobzidana greznica	v na pol podrtim stanju, vlažno
117	kuhinja	2·50	3·00	2·00	7	4	3·90	1/16	1	1	neobzidana greznica	v izredno slabem stanju, vlažno
	soba	4·00	3·00	2·00				1/25	6	3		
125	soba s štedilnikom	2·00	4·50	2·30	6	4	2·00	1/26	6	1	brez	vlažno
135	soba s štedilnikom	4·00	4·00	2·20	2	—	8·00	1/29	2	2	neobzidana greznica	v zelo slabem stanju, zelo vlažno
143	kuhinja	2·00	3·40	2·50	6	4	3·59	1/8	—	—	brez	vlažno
	soba	3·50	4·50	2·50				1/11	2	2		
v drvarnici, ki meri 2·50 × 3 m, spe na dveh pričnih 4 otroci												

Zgradba šte.	Vrsta stanovanjskih prostorov	Dolžina	Širina	Višina	Število stanovalcev	Od teh nedoraslih	Na osebo pride m ²	Osvetl. koeficient	Koliko oseb spi v prostoru	Število postelj	Stranišče	Opomba
		metri										
147	soba s štedilnikom	4:00	4:00	2:30	2	1	10:66	1/30	2	2	brez	zelo vlažno
149	kuhinja	3:50	4:80	2:70	9	5	5:53	1/14	4	1	neobzidana greznica	vlažno
	soba	4:00	4:80	2:70				1/8	5	3		
165	kuhinja	3:30	2:30	2:30	6	2	4:49	1/8	—	—	brez	zelo vlažno
	soba	3:30	4:50	2:30				1/15	6	3		
167	kuhinja	3:50	2:20	2:40	3	1	7:82	1/6	1	1	brez	zelo vlažno
	soba	3:50	4:50	2:40				1/13	2	2		
169 a	soba s štedilnikom	4:00	3:50	2:00	2	—	7:00	1/12	2	2	brez	vlažno
181	kuhinja	3:10	3:00	2:60	8	6	5:06	1/10	—	—	greznica	zelo vlažno
	soba	4:00	4:00	2:60				1/17	8	4		
223	soba s štedilnikom	4:00	3:00	2:00	2	—	6:00	1/38	2	1	greznica	v zelo slabem stanju, vlažno
235	soba s štedilnikom	3:50	1:90	1:90	2	—	4:72	1/21	2	1	neobzidana greznica	vlažno
239	soba s štedilnikom	4:00	4:00	2:50	6	4	4:00	1/24	6	3	neobzidana greznica	vlažno
245	soba s štedilnikom	3:50	3:00	2:10	2	—	5:25	1/19	2	2	greznica	v zelo slabem stanju, vlažno
257	kuhinja	3:70	3:00	2:50	8	6	5:65	1/14	—	—	greznica	vlažno
	soba	5:00	4:00	2:50				1/13	8	3		
265	soba s štedilnikom	4:00	4:00	2:00	2	—	8:00	1/24	2	1	neobzidana greznica	v zelo slabem stanju,
271	soba s štedilnikom	5:00	4:00	2:30	2	—	10:00	1/20	2	1	brez	v zelo slabem stanju, vlažno

Stanovanjska kolonija Galjeviča.

Zgradba šte.	Vrsta stanovanjskih prostorov	Dolžina	Širina	Višina	Število stanovalcev	Od teh nedoraslih	Na osebo pride m ²	Osvetl. koeficient	Koliko oseb spi v prostoru	Število postelj	Stranišče	Opomba
		metri										
14	kuhinja	2:40	3:00	2:40	5	4	5:16	1/11	—	—	brez	
	soba	4:00	4:00	2:40				1/14	5	3		
16	kuhinja	4:00	1:30	2:00	8	5	3:26	1/9	—	—	greznica	vlažno
	soba	4:00	4:00	2:50				1/18	8	3		
18	soba s štedilnikom	4:00	4:00	2:40	2	—	8:00	1/25	2	2	brez	v zelo slabem stanju, vlažno

Zgradba šte.	Vrsta stanovanjskih prostorov	Dolžina	Širina	Višina	Število stanovanj	Od teh nedoraslih	Na osebo pride m ²	Osvetl. koeficient	Koliko oseb spi v prostoru	Število postelj	Stranišče	Opomba
		metri										
20	soba s štedilnikom	4:00	4:00	2:50	3	2	6:48	1/16	3	2	brez	vlažno
22	soba s štedilnikom	4:00	4:00	2:50	5	3	3:56	1/13	5	3	greznica	
54	soba s štedilnikom	3:50	4:00	2:30	2	—	7:00	1/14	2	2	brez	vlažno
58	soba s štedilnikom	3:30	4:50	2:40	7	5	2:48	1/21	7	3	neobzidana greznica	vlažno
60	soba s štedilnikom	3:90	3:50	2:30	4	2	4:55	1/25	4	2	brez	vlažno
86	kuhinja	5:00	2:50	2:30	8	5	5:39	1/23	1	1	brez	
	soba	6:00	4:20	2:30				1/23	7	2		
104	kuhinja	5:00	2:50	2:50	6	4	6:67	1/12	—	—	greznica	
	soba	5:00	3:50	2:50				1/13	6	3		
106	kuhinja	5:00	2:00	2:40	6	3	5:65	1/6	—	—	greznica	
	soba	5:00	4:00	2:40				1/13	6	4		
154	soba s štedilnikom	3:90	3:70	2:80	3	2	4:81	1/11	3	2	brez	
164	kuhinja	3:20	3:10	2:80	5	2	6:93	1/10	—	—	greznica	
	soba	3:80	3:10	2:80				1/9	3	3		
	soba	3:00	2:00	2:80				1/5	2	1		
186	kuhinja	3:30	3:50	2:70	9	3	4:62	1/13	2	1	greznica	
	soba	3:70	5:00	2:70				1/11	7	5		
210	kuhinja	2:60	2:50	2:65	8	3	4:55	1/5	—	—	greznica	
	soba	4:00	3:80	2:65				1/12	4	2		
	soba	2:60	3:90	2:65				1/8	4	1		
210	soba s štedilnikom	3:90	3:50	2:60	3	1	5:46	1/11	3	2	brez	

Stanovanjska kolonija Vič - Brdo.

Zgradba šte.	Vrsta stanovanjskih prostorov	Dolžina	Širina	Višina	Število stanovanj	Od teh nedoraslih	Na osebo pride m ²	Osvetl. koeficient	Koliko oseb spi v prostoru	Število postelj	Stranišče	Opomba
		metri										
b I.	kuhinja	3:10	3:70	2:05	9	7	3:42	1/8	—	—	greznica	
	soba	3:70	4:30	2:05				1/8	9	4		
b II.	kuhinja	3:75	2:70	2:05	6	3	4:57	1/11	1	1	greznica	
	soba	3:75	4:00	2:05				1/10	5	3		
b V.	soba s štediln.	4:00	4:90	2:05	4	2	4:90	1/10	4	3	neobzidana greznica	v slabem stanju, vlažno

Zgradba št. v.	Vrsta stanovanjskih prostorov	Dolžina	Širina	Višina	Število stanovanj	Od teh nedoraslih	Na osebo pride m ²	Osvedl. koeficient	Koliko oseb spi v prostoru	Število postelj	Stranišče	Opomba
		metri										
12	soba s štedilnikom	2:00	3:85	1:80	1	—	7:70	1/6	1	1	brez	vagon, vlažno
16	soba s štedilnikom	2:80	4:80	2:00	7	5	2:98	1/15	7	2	brez	zelo vlažno
19	kuhinja	2:20	3:40	2:10	7	3	3:21	1/9	2	1	brez	v slabem stanju, zelo vlažno
	soba	3:40	3:00	2:10				1/11	5	2		
23	kuhinja	2:70	3:70	2:30	6	4	5:26	1/10	—	—	brez	v izredno slabem stanju, vlažno
	soba	3:70	3:70	2:30				1/23	6	4		
24	soba s štedilnikom (drvarnica)	1:30	2:80	1:80	1	—	3:64	1/30	1	1	brez	drvarnica, vlažno
31	soba s štedilnikom	3:30	1:70	1:70	2	—	2:81	1/8	2	1	brez	vagon
35	kuhinja	2:80	4:00	2:60	9	6	3:90	1/10	3	1	greznica	v zelo slabem stanju, vlažno
	soba	4:00	4:00	2:60				1/15	6	4		
36	soba s štedilnikom	3:00	4:00	2:60	5	4	3:42	1/16	5	2	brez	v slabem stanju
37	soba s štedilnikom	3:75	1:70	1:50	5	3	1:82	1/11	5	2	brez	v izredno slabem stanju

NAŠA KRONIKA

JANUAR 1931.

5. Učiteljski pevski zbor je priredil vokalni koncert v unionski dvorani.

6. V dramskem gledališču se vrši krstna predstava Pavel Golieve pravljicne igre »Princeska z gosko«. — Dograjeni Trgovski dom v Ljubljani je izročil ob otvoritvi dr. Fr. Windischer stanovskim in kulturnim namenom. — V unionski dvorani se je vršila proslava Baragove stoletnice.

10. V nedeljo je bila v Jakopičevem paviljonu odprta razstava mojstra Matija Jame.

11. Klub slušateljev slavistike v Ljubljani je priredil predavanje dr. Ferda Kozaka »O sodobnem človeku in njega potih«. — V Zagrebu je pravkar razstavljal slikar Matija Jama svoja dela v salonu Ullrich. — Glasbena Matica izvaja Berliczovo »Faustovo pogubljenje« v Ljubljani. — Iz Zagreba pride v Ljubljano ravnatelj mednarodnega urada za delo g. Albert Thomas, ogledal si bo socialne ustanove in proučeval položaj delavstva.

12. Zagrebški komorni kvartet obiše po presledku osmih let zopet Ljubljano. — Ban dr. Marušič je službeno obiskal Prekmurje.

13. Glavna bratovska skladnica v Ljubljani namerava sanirati svoj sklad.

15. Politik in direktor »Jutra« Albert Kramer, minister n. r., je imenovan za poslanika v Pragi. — Na ljubljanski

PIŠE ANTON STUPICA

univerzi so bili imenovani za redne profesorje gg. Teodor Grudinski, Aleksander Maklecov in dr. Roman Kenk za docenta.

18. Pisatelj Finžgar govori o slovenskem kmetu pod okriljem predavanj, ki jih prireja Slavistični klub naše univerze. — Iz Južne Amerike prihajajo tožbe o obupni bedi naših izseljencev.

20. Banski svet se je sestal pod predsedništvom bana dr. Marušiča k banskem zasedanju. Novi banovinski proračun znaša 120 milijonov dinarjev.

21. V Kranju je umrl priljubljeni zdravnik dr. Edvard Šavnik.

24. Licitacijo za dela regulacije Ljublanice je potrdilo ministrstvo za javne zgradbe. — Dosedanji apelacijski sodnik g. Peter Keršič je imenovan za novega predsednika deželnega sodišča v Ljubljani.

27. V tovarni papirja v Goričanah se je izvršila redukcija delavstva in je bilo odpuščenih 80 delavcev.

29. Prelat dr. Josip Lesar, bogoslovni profesor, apostolski protonotar itd., je umrl.

31. Danes je bil slovesno promoviran za častnega doktorja naše univerze v Ljubljani predsednik češkoslovaške republike dr. T. G. Masaryk. Češkoslovaški poslanik na našem dvoru g. dr. Robert Flider je bil prezidentov zastopnik pri slovesni promociji.